




RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Warszawa, dnia 1 października 2013 r.

BRPO-KMP -071/2/13

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

akceptacja
+ konsultacja
z zespołem



Notatka służbowa

W dniach 22-25 września 2013 r. przedstawiciel Krajowego Mechanizmu Prewencji wziął udział w konferencji szkoleniowej „Rozwój i przyszłość” (Zmiany w systemie resocjalizacji nieletnich – teoria, projekty, praktyka. Wymiana dobrych praktyk – działania zmierzające do budowania prawidłowych postaw społecznych wśród wychowanków schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych) zorganizowanej przez Fundację „Po drugie” oraz Wielkopolskie Stowarzyszenie Resocjalizacji *Horyzont*.

Podczas pierwszej części konferencji omawiane były różne aspekty (teoretyczne i praktyczne) resocjalizacji nieletnich m.in. wyzwania współczesnej resocjalizacji, perspektywa studentów pedagogiki resocjalizacyjnej dotycząca warunków nauki zawodu podczas praktyk studenckich, funkcjonowanie Policyjnej Izby Dziecka w Warszawie, zadania Służby Więziennej w postępowaniu z młodocianymi.

Drugi panel konferencji został poświęcony problemowi rodzicielstwa nieletnich umieszczonych w placówkach wychowawczych i poprawczych.

W trzeciej części natomiast zostały przedstawione dobre praktyki pracy z nieletnimi np. przykłady pracy z byłymi wychowankami, „twórczy wolontariat”, bezpieczne kajakarstwo.

Podczas panelu dotyczącego rodzicielstwa nieletnich umieszczonych w placówkach resocjalizacyjnych został omówiony projekt Fundacji „Po drugie” *Chcę być z Tobą mamo*. W ramach ww. projektu nakręcono film pokazujący historie nieletnich matek, które w związku z przebywaniem w placówce resocjalizacyjnej zostały oddzielone od swoich dzieci. Wśród uczestników konferencji pojawiały się liczne głosy wskazujące na potrzebę otoczenia opieką i wsparciem nieletnie matki, dając im szansę bycia ze swoim dziećmi, nie pozbawiając jednocześnie ich możliwości dalszej resocjalizacji. Proponowanym rozwiązaniem jest stworzenie oddziałów dla nieletnich matek w zakładach poprawczych i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Przeciwnicy wskazanego wyżej rozwiązania powoływali się na dobro dzieci, które wychowując się w placówkach resocjalizacyjnych będą narażone na różnorodny czynnik stresogenne. Podkreślali również niedojrzałość emocjonalną i brak gotowości do bycia matką

u nieletnich dziewcząt, wskazując na drastyczne przykłady zaniedbywania i znęcania się nad dziećmi nieletnich rodziców, które po urodzeniu dziecka zostały umieszczone w domach samotnych matek. Prezes Fundacji „Po drugie” wyjaśniła jednakże, iż odwiedzając domy samotnych matek nie spotkała się w żadnym z nich z ofertą zajęć, warsztatów czy konsultacji psychologicznych, pedagogicznych ani resocjalizacyjnych adresowanych do mieszkanki tych domów. Umieszczone tam nieletnie nie mają zatem zapewnionej niezbędnej pomocy ani wsparcia w poradzeniu sobie z ciężarem odpowiedzialności jaką ponoszą za siebie i swoje dziecko. Tym bardziej należy zadbać, aby nieletnia pozostała w placówce, w której jest poddawana oddziaływaniom resocjalizacyjnym i psychologicznym, i w której pod okiem specjalistów kształtowałyby umiejętności rodzicielskie. Z kolei prof. Monika Płatek zwróciła uwagę na różne rozbieżności prawne dotyczące nieletnich np. osoba niepełnoletnia nie ma zdolności do czynności prawnych, a więc nie ma praw rodzicielskich, ale wymaga się od niej, aby podjęła ważną decyzję dotyczącą oddania dziecka do adopcji. Zwracała również uwagę na problem braku edukacji seksualnej dla dzieci i młodzieży.

Rozwiązanie zaproponowane przez Fundację „Po drugie” budzi wiele kontrowersji i obaw. Pojawiały się pytania o organizację tego typu oddziałów dla dziewcząt i ich dzieci, szkolenia kadry, odpowiedzialność personelu za dzieci, zmiany prawne. Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi przez dr Renatę Szczepanik 40% wychowawców placówek resocjalizacyjnych jest przeciwnych proponowanym rozwiązaniom.

Zdaniem przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, po zasięgnięciu opinii przedstawicieli Zespołu Prawa Cywilnego, należy wesprzeć Fundację „Po drugie” w działaniach mających na celu stworzenie oddziałów (lub placówek) dla nieletnich matek przebywających w zakładach poprawczych i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Obecnie stosowane rozwiązania są niewystarczające. Nieletnie, które mają możliwość pozostania ze swoimi dziećmi opuszczają zakład poprawczy i tym samym przerywają proces resocjalizacji. Wracają do rodzinnego domu, często patologicznego, bądź są kierowane do domu samotnej matki, w którym, jak wskazano wyżej, nie mają zapewnionych odpowiednich oddziaływań i wsparcia. Bardzo rzadko zdarzają się sytuacje, że nieletnia matka wraz ze swoim dzieckiem trafia do rodziny zastępczej. W pozostałych sytuacjach nieletnia i jej dziecko są rozdzielani: nieletnia zostaje w placówce, natomiast dziecko zostaje adoptowane, zaopiekowane przez rodzinę zastępczą lub umieszczone w domu dziecka. Podtrzymujemy stanowisku zawarte w raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności KMP w 2012 r., iż sytuacja nieletnich w ośrodkach resocjalizacyjnych będących w okresie ciąży, jak i po urodzeniu dziecka, wymaga zmian systemowych, tak aby nieletnie i ich macierzyństwo i rodzicielstwo rzeczywiście pozostawało pod opieką i ochroną Rzeczypospolitej Polskiej, zatem zasadne byłoby na wzór zakładów karnych zorganizować specjalistyczne placówki lub oddziały dla nieletnich matek.